

Atsiveriantys lituanistikos paveldo aruodai

Kultūros paveldo ir lituanistinių mokslo duomenų skaitmeninimas Lietuvoje vykdomas jau daugiau nei 15 metų. Per tą laiką sukurta beveik 100 skirtingų informacinių struktūrų. 2011 m. turėjome 87 veikiančias (ar kuriamas) paveldo ir lituanistinių mokslo duomenų bazes.¹ Viena iš jų – lituanistikos paveldo informacinė sistema „Aruodai“.¹ (prieiga per internetą: <<http://www.aruodai.lt>>) Apie šią visuomenei atvirą lietuvių kalbos, tautosakos, etnologijos, archeologijos, istorijos duomenų saugyklą, jos kūrėjus telkusias idėjas ir patirtus iššūkius kalbamės su šio sumanymo autore ir projekto vadove humanitarinių mokslų daktare Daiva VAITKEVIČIENE.

Kaip Lietuvių literatūros ir tautosakos institute randasi lituanistinio paveldo skaitmeninimo idėja? Kodėl tai reikia daryti?

Pirmieji skaitmeninimo bandymai neatsitiktinai susiję su folkloristika ir tautosakos šaltiniais. Folkloristika XX a. yra klasifikacijų mokslas – tai duomenų telkimas ir jų dalijimas „į stalčiukus“ – klasifikavimas, aprašymas. Tautosakos tyrimai vos ne šimtmetį buvo tiesiogiai susiję su kortelių duomenų bazėmis, mes jas ir kaupiame. Dainų, mįslių, patarlių, pasakų ar sakmių kartotekos – jau savaime yra duomenų bazės (tik ne skaitmeninės, o kortelinės), mes tik ir svajojome, kaip tuos duomenis kuo geriau išnagrinėti, padaryti kuo lengviau prieinamus ir pan., todėl ir skaitmeninimo idėja LLTI greitai rado terpę.

Visos popierinės kartotekos institute sudėliotos taip, kad informacija pasiekama vienu pjūviu – pagal siužetus, pagal tekstų tipus ar kitus svarbius teksto turinio ir struktūros bruožus. Bet visada norėjome šią informaciją sisteminti ir kitais pjūviais – ir pagal regionus, užrašytojus, pateikėjus ir kt.

Pati skaitmeninimo idėjos pradžia buvo prof. Bronislavos Kербelytės bandymai klasifikuoti lietuvių pasakojamąją tautosaką, ji jau 8-ajame dešimtmetyje bendravo su informatikais, turėjo žmogų, kuris bandė jos pasiūlytą pasakojamosios tautosakos klasifikavimo būdą – elementariųjų siužetų sistemą apra-

šyti kompiuteriu, t.y. grupuoti pasakų elementus, jau naudojantis skaitmeniniu formatu. Tuo metu kompiuterinės sistemos buvo dar gana primityvios, bet visi suprato: tik laiko klausimas, kada folkloristika savo duomenų apdorojimui pradės taikyti moderniąsias technologijas.

Kazys Grigas 1998 m. pradėjo projektą „Patarlių duomenų banko kūrimas“. Tai, regis, lituanisto Petro Skirmanto, kuris tuo metu institute rūpinosi kompiuterine technika, idėja. Netrukus, taip pat Kazio Grigo paskatinta, aš ėmiausi rengti projektą užkalbėjimų duomenų bazei kurti. Tai buvo pirmoji mano duomenų bazė, sukurta paprastai, naudojant „Microsoft Access“ programą. Teko dirbti daugiau kaip 5-erius metus, kol ši duomenų bazė su daugiau nei 1,5 tūkst. užkalbėjimų tekstų buvo išleista kaip kompaktinė plokštelė.²

Pirmasis projektas padėjo daug ką suprasti – kaip grupuoti informaciją, kaip sieti struktūrinę dalis, kaip jas aprašyti, taip pat leido pamatyti tokio duomenų skelbimo privalumus ir trūkumus...

O K. Grigo pradėto projekto metu (vėliau jam vadovavo patarlininkė Lilija Kudirkienė, o paskutiniame etape teko ir man pačiai prie jo prisidėti) buvo sukurta didžiulė patarlių duomenų bazė, apimanti apie 110 tūkst. patarlių korpusą – suskaitmeninta maždaug pusė patarlių kartotekos, ji prieinama per internetą, nors gal mažai žinoma...³ Taip pat šiuo metu Lietuvių literatūros ir tautosakos institute jau suskaitmeninta

apie 70 tūkst. mįslių, bet dar nesukurta šios duomenų bazės vartotojo prieiga. Šio užmojo iniciatorė ir mįslių duomenų bazės kūrėja yra dr. Aelita Kensminienė; jos darbą per artimiausius 3-ejus metus tikimės pamatyti internete, ir ši medžiaga bus prieinama visiems.

Jau pirmosios duomenų bazės suteikia galimybę atskirus folkloro žanrus tyrinėti keliais skerspjūviais, bet tuo pat metu atsiranda ir daugiau nei vieną žanrą apimančių duomenų bazių poreikis?

Nuo žanrų išties pereinama prie bendresnių dalykų. Pradėję kurti skaitmenines duomenų bazes pamatėme, kad mūsų kartotekos, arba popierinės duomenų bazės, dėl žanrinio medžiagos pobūdžio yra labai izoliuotos, o jos ir negalėjo būti sudarytos kitaip dėl specifinės folkloristinės klasifikacijos logikos. Bet kai sukūrėme patarlių ir užkalbėjimų duomenų bazes, pastebėjome, jog yra labai daug koreliuojančių duomenų, supratome, kad jie ne tik gali, bet ir turi būti susieti tarpusavyje. Buvo akivaizdu, jog tai ne vien folkloro žanrai – tai yra mūsų kultūros klodai, kuriuos privalu jungti. Tada labai aiškiai supratome, kad neverta kurti atskirų duomenų bazių tautosakos žanrams, kad apskritai tautosaka – tai tik viena šaltinių rūšis. Taip nuo folkloristikos, tautosakos perėjome prie bendrų kultūrinių užmojų – susieti skirtingus savo etninio paveldo šaltinius – kalbos, archeologijos, istorijos, etnologijos... Racionalu ir teisinga būtų visa tai jungti į viena, nes labai daug duomenų koreliuoja – dažnai jie skelbiami tuose pačiuose literatūros šaltiniuose (jei yra publikuoti), tie patys užrašinėtojai užrašo ir kalbos duomenis, ir tautosakos, tarkim, Balys Buračas yra ir tautosakos rinkėjas, ir etnografinių artefaktų, ir archeologinio kraštovaizdžio fotografas – šie duomenys papildoma vieni kitus.

Dabar tai atrodo savaime suprantama, o 2003 m., kai buvo pateikta „Aruodų“ projekto paraiška Lietuvos mokslo ir studijų fondui, tai atrodė labai nauja idėja.

Verta prisiminti, kad dar 2002 m. buvome sumanę kurti skaitmeninę tikėjimų kartoteką. Tikėjimai – tai folkloro tekstai, kurie kartais pavadinami prietarais, bet tai nėra vien prietarai, nes juose išlikę ir etnomedicinos, ir botanikos, ir liaudies meteorologijos, ir daug kitų duomenų. Tas sumanymas jau buvo „Aruodų“ prototipas – jau tada galvojome apie įvairių rūšių duomenų talpyklą, siejančią folklorą, etnologiją, etnografinę su lingvistika (augalų pavadinimai, ligų pavadinimai) ir su mūsų kultūra apskritai. Bet paraiška buvo atmesta, nesuprasta, ir per metus mes subrandinome kitą – „Aruodų“ idėją.

Šis sumanymas išsyk nustebino savo užmojais... Visų pirma dėl aprėpiamų duomenų gausos ir įvairovės: telkiama labai įvairi medžiaga – istorijos, kalbos, etnologijos, folkloro, taip pat skirtingos prigimties duomenys – tekstai, garsas, vaizdai (fotografija, brėžiniai, piešiniai ir kt.). Jų negali tiesiog sumesti į krūvą, jų skelbimui reikia kurti naują tvarką, ieškoti būdų, kaip tuos duomenis susieti, aprašyti ir pan. Ar patys suvokėte, kokios apimties tai bus darbas, kur jūs bendrate?

Iš tiesų mes nežinojome, kaip tiksliai tai įgyvendinsime, ir mūsų paraiška buvo gana lakoniška. Bet mes manėme, kad projekto tikslas ir yra išsiaiškinti ir sukurti geriausią būdą, sumanyti tinkamiausią duomenų bazės struktūrą. Tačiau nebuvo jokios baimės, nes akivaizdu, jog tie duomenys tarpusavyje susiję. Kita vertus, aiškiai supratome, jog etnologijos, lingvistikos, folkloro mokyklos yra skirtingos, kiekviena turi savo požiūrį, mokslo tradiciją. Turėjome galimybę peržiūrėti, kaip duomenis sistemina skirtingų lituanistikos mokslo sričių atstovai (projekto vykdytojai buvo puikūs savo sričių specialistai – kalbininkė Gertrūda Naktinienė, archeologas Vyktintas Vaitkevičius, etnologai Žilvytis ir Rasa Šakniai, istorikė Jolita Sarcevičienė) ir ieškoti bendrų vardiklių. Tai buvo nepaprastai įdomu ir labai išplėtė mūsų, kaip atskirų disciplinų atstovų, akiračius.

Mes suvokėme, kokios vis dėlto ribotos yra pavienės mokslo šakos ir kaip ilgai išlaikomi tam tikri mokslo tradicijos dalykai, negalvojant apie pakeitimus, kurie galėtų suteikti daug naudos ir šviežumo. Duomenis klasifikuojame laikydamiesi tradicijos – vieni jų parametrai aprašomi, kiti visiškai neliečiami. Buvo matyti, kaip tai reliatyvu, o mes kuriame naują, irgi reliatyvią sistemą (suvokdami, kad klasifikacijos sistema yra viso labo įrankis), bet matydami ją plačioje lituanistikos duomenų perspektyvoje.

Dabar retas žmogus nežino, kas yra tezasauras, kontroliuojantis žodynas, raktažodžių visuma, o tada visa tai tikrai gimė mūsų diskusijose, mes tai atradome. Negaliu sakyti, kad tai darėme nuo nulio – nemažai skaitėme, žiūrėjome, kaip kitur daroma... Bet buvo labai įdomu bandyti sudėlioti turimą atskirų mokslo sričių medžiagą į platesnius „bendralituanistinius“ rėmus.

Norėčiau pridurti, kad buvo labai svarbu ir įdomu bendrauti su informatikais – Nerute Klīgiene, Evaldu Ožeraičiu, Donatu Saulevičiumi, nes jie mus vertė išjudinti kiek vienpusišką humanitarinį požiūrį, pasižiūrėti į šaltinių masyvus iš informacinės paradigmos,

suvokti jų struktūrą – kaip tikslingiausia tuos duomenis aprašyti, išdėlioti (t.y. parengti struktūrą meta-duomenims aprašyti).

Pavyzdžiui, iš informatikų atėjo supratimas, kodėl verta skirti objektą ir jo fiksaciją. Žmonės, dirbantys su struktūromis, kartais labai gerai mato tai, kas mums atrodo pernelyg akivaizdu, kad pastebėtume... Tarkime, praleidome daug valandų diskutuodami apie tokius dalykus kaip kultūros objekto nuotrauka: pvz., objektas yra piliakalnis, o jo archeologinė nuotrauka yra fiksacija. O kas, tarkime, yra piliakalnio piešinys – ar tai fiksacija, ar naujas meno objektas? Iki galo gal ir nesutarėme, bet folklorininkams tai tapo pretekstu imti skirti, jog yra, tarkim, folkloro kūrinys – daina, ir yra įvairios jo fiksacijos: dainos aranžuotė yra ir naujas objektas, ir perdirbinys.

Daug laiko sugaišome kurdami struktūrą, kad duomenų bazės vartotojui būtų patogu ja naudotis, surasti ir pasirinkti informaciją.

Žvelgdami tik iš vartotojų pozicijos, dažniausiai net nežinome, koks didelis darbas padaromas prieš pradedant duomenų bazes pildyti, kiek reikia intelektualinių pastangų, naujų tyrimų, tiesiog susivokimo, kaip tą duomenų bazę sukonstruoti...

Tai buvo kapitalinis mūsų šaltinių, mūsų klasifikacijų peržiūrėjimas. Pamatėme, kad kai kurie mokslai iš viso neturi duomenų bazei tinkamų klasifikacijų. Tarp projekto rezultatų buvo ir visos Istorijos instituto etnologų grupės parengtas straipsnis, kuriame paskelbta pirmoji lietuvių etnologijos duomenų sistematika.⁴ Su panašiomis problemomis susidūrė ir istorikai, kadangi paaiškėjo, jog jie neturi jokio instrumento savo šaltiniams sisteminti, tad nėra kam vienus ar kitus duomenis priskirti... Šis projektas inicijavo ir kitas veiklas, kurios atsirado todėl, kad pamatėme daug baltų dėmių lituanistikos tyrimuose.

Pastebėjau, kad buvo peržiūrėtas bei atnaujintas ir folkloristikos rūšių bei žanrų sisteminimas, pasiūlyta kiek kitokia klasifikacija.

Tai taip pat buvo iššūkis – kai pabandėme sukurti folkloristikos klasifikatorių, t.y. sugrupuoti šaltinius pagal žanrus ir rūšis, pasirodė, kad neturime tokios klasifikacijos kaip sistemos, kaip baigtinio produkto. Yra keletas veikalų, keletas vadovėlių, kur atskiri autoriai siūlo vieną ar kitą poziciją, bet jos skirtingos. Yra ir visiškai baltų dėmių. Pavyzdžiui, smulkioji tautosaka (tai, ką

Dr. Daiva Vaitkevičienė. Dalios Rasteniėnės nuotrauka.

mes šiandien vadiname *trumpaisiais pasakymais*) apskritai neturėjo vidinės klasifikacijos. Vienintelis šaltinis buvo Kazio Grigo parengtas šaltinių leidinio „Lietuvių tautosaka“ 5-as tomas, kuriame skelbiamiems šaltiniams pabandyta suteikti žanrinius pavadinimus ir juos tuo atžvilgu suskirstyti: ten ir greitakalbės, ir skaičiuotės, ir atvirkštinė kalba, ir nesusikalbėjimai, ir atsidūsėjimai, ir visokie keisti žanrai, kurių net apibrėžimų nėra, ir negali suvokti, kas tai...

Ta proga nemažai buvo nuveikta ir pabandyta suprasti, kokie yra tie mūsų tautosakos šaltiniai. Stengėmės dirbti labai nuosekliai, kadangi, pagal terminų tezaurų kūrimo standartus, kiekvienas terminas turi būti tiksliai apibrėžtas. Reikėjo terminams sukurti apibrėžimus, pateikti jų terminologinius atitikmenis užsienio kalbomis. Ne vertimus, bet atitikmenis – o kaip jie vartojami kitose kalbose, gali išmanyti tik specialistai. Vėl paaiškėjo, kad mums trūksta literatūros, kad yra visai netiriamų sričių. Dabar atrodo tiesiog nesuvokiama, kaip per labai trumpą laiką pavyko nuveikti iš tiesų nemažai.

Gaila, kad ta iniciatyva greitai nutrūko, projektas baigėsi po 4-erių metų ir tiems, kurie rūpinasi mokslo plėtra, visiškai liovėsi rūpėti tai, kas buvo sukurta, kas

ketverius metus labai sistemingai daryta, atveriant daug naujų sričių, kurias būtų galima plėtoti.

Lietuvos mokslo politika – tai atskira labai įdomi tema. Bet norėtusi tęsti kalbą apie konkretų „Aruodų“ įdirbį, apie sukurtas naujas saugyklas – tezaurus, duomenų bankus, skirtus įvairialypės medžiagos metaduomenų aprašymui. Teko stebėti šio darbo etapus, pasikartosiu, drąsa aprėpti neaprepiama užimdavo kvapą...

„Aruodai“ – tai tekstų, garso įrašų, fotonuotraukų ir kitų vizualinių duomenų saugykla.

„Aruoduose“ tie šaltiniai yra „aplipdyti“ papildomais instrumentais, kurie padeda susirasti rūpimą informaciją, bet kiekvienas papildomas instrumentas labai svarbus ir pats savaime. „Aruodai“ parodė, ko mes neturime – pvz., neturime lituanistikos mokslinių terminų tezauro. O tai labai svarbu Lietuvos humanitariniams mokslams, nes turime lituanistikos terminiją aprašyti ir suprasti, ką tiksliai kuo vadiname.

Kitas dalykas – Personalijų bankas. Būtų labai paprasta įsivaizduoti, kad tai yra tik vardų, pavardžių, asmenų identifikavimo priemonė, kuri padeda išsiaiškinti, kas sukuria ar užrašo vieną ar kitą kūrinių (pvz., įrašo tarmišką tekstą, nufotografuoja etnografinę sodybą ir t.t.). Bet kai įtraukiame į Personalijų banką visus pateikėjus, jų užrašytojus, žmones, kurie tą medžiagą tiria ir pan., sukuriamas mūsų kultūrai nusipelnusių asmenų sąrašas. Ne tik sąrašas, bet ir aprašymas, ką jie padarė, susietas su jų užrašytais tektais, sukurtomis nuotraukomis, garso įrašais ar kitais dalykais, parodant, koks jų įnašas į lituanistiką. Labai įvairūs žmonės – nuo LDK kunigaikščių iki tautosakos pateikėjų – yra įsirašę į mūsų kultūros istoriją. Mums tai buvo savotiškas proveržis galvojant apie asmenis ir kuo jie mums svarbūs.

Pasižiūrėję, kaip atrodo vieno asmens aprašymas, pamatytume, kad jame labai daug langelių, kuriuos vertėtų užpildyti – iš kur tie žmonės kilę, kur gyveno, kur dirbo... Pavyzdžiui, daug diskutavome, ar reikėtų minėti tik į Personalijų banką įrašyto asmens mirties vietą, ar ir palaidojimo vietą, nes ir to žmogaus kapas yra svarbus mūsų kultūrai kaip memorialinė vieta... Ginčijomės, kuriame langelyje turi būti įrašyta tokio pobūdžio informacija, kaip Juzefo Pilsudskio atveju, kai širdis yra palaidota atskirai nuo kūno Rasų kapinėse Vilniuje, o jo paties kapas – Krokuvoje, Vavelyje (o tai keičia aprašymo struktūrą – ar palaidojimo vietų gali būti tik viena, ar keletas)...

„Aruoduose“ šiuo metu nėra daug asmenų, kurie būtų išsamiai aprašyti (tai buvo neįmanoma padaryti per trumpą projekto laikotarpį), bet, pasirinkdami skirtingo pobūdžio personalijas, bandėme parodyti išsamaus aprašymo teikiamas galimybes. Personalijų banke šiuo metu daugiausia tautosakos ir kitokių žinių pateikėjų. Jų įrašai irgi atlieka svarbią misiją – svarbu jiems gražinti garbę, kurios nusipelnė. Tautosakos ar etnografinių, archeologinių, kalbos duomenų pateikėjai aprašyti kukliai, nes neretai stokojuose duomenų. Kita vertus, neturime projektų, kurie leistų susieti duomenis apie asmenis iš skirtingų institucijų archyvų. Pvz., jeigu tautosakos pateikėja padainavo dainą Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkams, o Lietuvių kalbos institute yra iš jos įrašytų tekstų arba žodžių žodyno kortelėse, būtų labai gražu šiuos duomenis matyti kaip visumą

Svarbūs ir ryšiai tarp atskirų asmenų. Kadangi LLTI buvo vykdomas ir kitas projektas – skaitmeninama Jono Basanavičiaus tautosakos biblioteka⁵, yra suregistruoti visi jo pateikėjai, o „Aruodų“ Personalijų banke suvesti ryšiai tarp jų – kas kieno tėvas, brolis, sesuo. Tai labai įdomi medžiaga tyrimams, deja, per mažai šioje srityje dirbančių žmonių, mažai jėgų ir žmonių, kurie galėtų „Aruodus“ tokiais duomenimis pildyti.

Labai svarbu paminėti dar dvi atskiras saugyklas – Geografijos banką ir Raktažodžių banką.

Geografijos banku stengiamasi susieti dabartinius geografijos duomenis, vietas, pradant nuo kaimų, miestelių, apylinkių, seniūnijų, su istoriniais vietovardžiais, kad žinotume, kurioje tikslioje vietoje jie yra. Svarbu įtraukti ir upių, miškų, pievų, šaltinių pavadinimus – mikrotoponimiką, kad galėtume lokaliąją geografiją pamatyti iš labai arti, ir matytume ją tiksliai... Čia toks milžiniškas užmojis, jei jis būtų įgyvendintas, visi šie skirtingi duomenys būtų susieti į viena.

Raktažodžiai taip pat nėra tik priemonė indeksuoti tekstus. Su kalbininkais ilgai diskutavome, kas yra raktažodis – ar tik mūsų bendrinės kalbos žodis, ar ir archajizmas, tarmybė ir t.t. Nuėjome sudėtingesniu keliu. Manome, kad indeksuodami tekstus ar vaizdus, turime tai daryti kuo tiksliau, tarkim, jeigu tekste yra žodis „arklys“, negalime jo indeksuoti raktažodžiu „žirgas“ (nes tai du skirtingi objektai), bet šie raktažodžiai tarpusavyje susiejami, kad, ieškodami informacijos, gautume ją visą. Sinonimiški žodžiai yra jungiami į grupes. Todėl tas raktažodžių vardyno kūrimas – sudėtingas procesas, reikalaujantis ryšių tarp žodžių tyrimo, jų susiejimo tarpusavyje.

Pradžia Apie Aruodus Nuorodos Atsiliepimai Straipsniai EN Sena versija

Lituanistikos paveldo informacinė sistema Aruodai

- Pagrindinė saugykla
- Geografijos bankas
- Bibliografijos katalogas
- Vaizdo ir garso archyvas
- Personalių bankas
- Lietuvių pasakojamosios tautosakos elektroninis katalogas
- Terminų tezasuras
- Raktažodžių vardynas
- Lietuvių dainuojamosios tautosakos elektroninis katalogas

Paieška Pasirinkite paieškos tipą: Bendroji Tipologinė Bibliografija Kompleksinė

FOLKLORAS
Apie folklorą ir folkloristiką Aruoduose, tautosakos rūšys ir žanrai, tyrinėjimai, institucijos

KALBA
Apie lietuvių kalbos duomenis Aruoduose, kalbotyros šakos ir kalbos atmainas (tarmės, senieji raštai)

ARCHEOLOGIJA
Apie archeologijos objektus Aruoduose, Lietuvos archeologijos periodizacija, objektų klasifikacija, mokslo ir tyrinėjimų apžvalga

ETNOLOGIJA
Apie etnologijos duomenis Aruoduose, nauja etnologijos klasifikacija, etnologijos mokslo ir tyrinėjimų apžvalga

ISTORIJA
Apie Lietuvos istorijos duomenis Aruoduose, istorijos šaltinių klasifikacija, tyrinėjimų Lietuvoje ir užsienyje apžvalga

NAUJIENOS/RENGINIAI

2010-03-08
CARARE – ARUODAMS
Kas yra Carare? CARARE (Connecting Archaeology and Architecture in Europeana) yra sparčiai besivystančio (taip pat ir dosniai riamo) kultūros paveldo ...

2010-03-04
LMĐ rinkinių skaitmeninė kolekcija
2007–2009 metais buvo sukurta Lietuvių tautosakos rankraštyno duomenų bazė (<http://archyvas.lti.lt/archyvodb/>), kurioje skelbiami Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Lietuvių tautosakos rankraštyne ...

2009-11-26
KNYGADVARIS - SKAITMENINĖ JONO BASANAVIČIAUS TAUTOSAKOS BIBLIOTEKA
2008 m. gavus finansinę paramą iš Valstybinio mokslo ir studijų fondo pradėtas įgyvendinti trejų metų projektas „Skaitmeninė Jono Basanavičiaus lietuvių ...

2008-11-27
PADAVIMUOSE GLŪDINTI LIETUVOS ISTORIJA 2008
2008 m. Aruodų informacinėje sistemoje, tęsiant 2007 m. pradėtą šviečiamąjį kultūros paveldo projektą „Padavimuose glūdinti Lietuvos istorija“, toliau pildyta lietuvių ...

IS „Aruodai“ titulinis puslapis.

Neretai žodis turi daug reikšmių, ir tik iš teksto paaiškėja tikroji, tad mes turime naudotis žodynu, kad tiksliai suprastume ir indeksuotume jį kaip atskirą raktažodį. Labai daug tokių pavyzdžių yra iš liaudies medicinos, nes etninė ligų nomenklatūra nebuvo standartizuota ir pats žodis gali reikšti kelias skirtingas ligas, pvz., „grižas“ reiškia ir sąnario skausmą, ir vidurių skausmą, ir moterų ginekologinę ligą. Susidūrus su tokiomis situacijomis ir žodynas ne visada padeda, tenka konsultuotis su etnomedikais ar kitų sričių specialistais...

Jau aprašant duomenis buvo pasitelktas visas „Aruodų“ kūrėjų įdirbis, išmanymas. Atsekti žodžių sąsajas, išsiaiškinti žodžio reikšmes nepaliekama pačiam vartotojui. Duomenų bazėje ištis pateikiamos užuominos, kurios gali tapti ir pavienio individualaus tyrimo atspirtimi... Vėl enciklopedijų instituto užmojis...

Manau, kad tai ateina iš mūsų, kaip mokslininkų, vidinės sąrangos, iš didelio smalsumo ir noro pasidžiaugti tais atpažįstamais ryšiais, o kadangi skaitmeninė terpė mums suteikia tą galimybę, labai norisi ją išnaudoti.

Nežinau, kaip bus toliau su raktažodžių vardynu, bet turime jau daugiau nei 17 tūkst. žodžių ir pradeda suprasti, kad, norint įvairialypę medžiagą tirti ir turėti greitą, efektyvią, informatyvią paiešką, nepakanka ją indeksuoti raktažodžiais, labai magą juos daryti vis labiau rafinuotus ir pereiti prie žodžių junginių. Tarkim, žodis „juodas“ yra normalus būdvardinis raktažodis. Bet indeksuodami tekstus imame matyti, jog yra tipiniai žodžių junginiai, tokie kaip *juodos marios*, *juoda karvė*, *juoda ožka*. Aprašant ritualines praktikas, akcentuojamas būtent juodas gyvulys, o gydant naudojamas juodos katės kraujas ar juodos ožkos pienas. Aiškėja, kad žodžių deriniai yra tam tikros kombinacijos ir tai, duomenis įvedant į sistemą, norisi atskleisti, kad einantįjį kultūros pėdsakais užvestume ant kelio. Galbūt kitaip jis niekada nesupras, kurie semantiniai junginiai yra būdingi mūsų kultūrai, o profesionalai, žinodami, kas būdinga būtent lietuviškiems tekstams, gali parodyti takus. Kyla begalinis noras, kad bet kuris lietuvis, besidomintis savo kultūra, galėtų matyti, kokios mūsų marios – baltos ar juodos, ir kokiose situacijose jų spalva keičiasi. Yra labai daug žodžių su spalvomis, bet yra ir derinių, kurie niekada nepasirodys mūsų kultūroje.

Mąstydami apie žodžių junginius, išeiname į visai kitą lygmenį, kur dirbame su kultūrinėmis kategorijomis, o ne vien su raktžodžiais, padedančiais surasti tekstus. Tokiu būdu mes kuriame tam tikrą kultūrinių kategorijų korpusą. Juk smagu, ieškant žodžio *juodas*, išsyk matyti sąrašą – šiuo metu jame apie 40 pozicijų, kur yra ne tik gyvūnai („juoda kiaulė“, „juoda ožka“ ar „juodas katinas“, bet ir gydymo, ir maginės priemonės („juoda vilna“, „juodoji knyga“), mitinės būtybės („juodas ponaitis“), maisto produktai („juoda duona“, „juodas vynas“) ir kt. Peržiūrėdami šiais prasminiais žodžiais indeksuotus duomenis, galime pamatyti visus tekstus arba vaizdus, kur šie objektai yra. Mus, kaip tyrinėtojus, labai traukia išsyk analizuoti tai, ką skaitome ar ką pamatome...

Čia daug tyrinėtojų dosnumo, matyti ir atsiveriančios galimybės... Bet vis dėlto projektas 2006 m. baigėsi, o tokios apimties darbai, kur darbuotųsi visas būrys profesionalų ir jų talkininkų, be paramos jau nebeįmanomi. Kas nutinka – juk nuveikta buvo ištis labai daug, ir visi turėjo progą tuos darbus įvertinti (atsimenu ir leidinius, ir konferencijas, ir projekto pristatymus...).

Man atrodo, kad mūsų idėja buvo nesuprasta, „Aruodai“ buvo nesuprasti. Juk tai ne vien duomenų bazė, bet ir kultūros, mokslo reiškiny – mokslo plėtros procesas.

Užbaigę pirmąjį projektą, teikėme dar keletą paraiškų, kuriomis norėjome tęsti skaitmeninimo darbą toliau bendradarbiaujant skirtingų lituanistikos sričių specialistams. Deja, visi tokio pobūdžio projektai buvo atmesti, – galbūt nesuprantant tokio bendradarbiavimo reikšmės skaitmeninimo srityje. Paraiškų ekspertų išvados atskleidė Lietuvos mokslo tarybos nuomonę, jog 2003–2006 metais turėjo būti ne tik sukurti „Aruodai“, bet ir baigtas lituanistikos šaltinių skaitmeninimo juose darbas... O 2011 metais atmetant „Aruodų“ plėtros projekto paraišką buvo priekaištaujama dėl nesklandžios „Aruodų“ paieškos, nors informacinės sistemos palaikymui ir inovacijoms nuo 2006 metų nebuvo gauta jokios paramos.

Grįžtant prie kultūrinių užmojų – buvo nesuprasta ir dabar nesuprantama, kad kurdami „Aruodus“ kūrėme fundamentalią infrastruktūrą, su kuria būtų patogiau dirbti vėliau. Buvo sukurtas lituanistikos paveldo duomenų tinklas, kuris vėliau būtų vystomas ir pildomas – juk turime milžiniškus archyvus, ir jie vis dar kaupiami... Mūsų sumanymas buvo sukurti struktūrą, susiejančią skirtingų rūšių lituanistikos duomenis vie-

noje informacinėje sistemoje, ir ją testuoti. Mes tai ir padarėme, sudarę didelį kultūrinių duomenų apie žirgą pluoštą iš visų etninio paveldo sričių.

Ne taip gaila, kad „Aruodai“ nuo 2006 metų nėra įvertinami, kad neskiriama jokia parama jų plėtrai, svarbiau, kad nesuprantama, jog tai yra kultūrinė idėja, reikšminga ne tik mokslui, – ji ypač svarbi visuomenei. Gal ir atskiros institucijos nėra suinteresuotos tam tikru kultūriniu procesu – skirtingų kultūros ir mokslo institucijų tikslai, misijos yra skirtingos, izoliuotos. Viena institucija turi vieną duomenų bazę, kita – kitą, ir jos nėra suinteresuotos spręsti bendras Lietuvos kultūrai ir mokslui svarbias problemas. Liūdna, kad ta kultūrinė iniciatyva visiškai neįvertinta.

Manau kad išeitis tokia:

„Aruodai“ neturėtų priklausyti jokiai žinybinei institucijai, kuri, savo ruožtu, pavaldai aukštesnei valstybinei institucijai ir yra priklausoma nuo tam tikrų direktyvų... Galbūt tai galėtų būti kultūrinės organizacijos – draugijos, sąjūdžio – veiklos sritis, kur žmonės nebūtų suinteresuoti rodyti darbo rezultatus kaip produkciją balais, kreditais, atsiskaitymais, kad jie nebūtų įsprausti į formalius rėmus, kurie tą iniciatyvą slopina, jei ji neatitinka tuo metu dominuojančių direktyvų.

Manau, kad „Aruodai“ galėtų veikti „Vikipedijos“ principu – tai galėtų būtų ir duomenų, kuriuos teiktų patys žmonės, saugykla. Duomenys galėtų ateiti ir iš atskirų institucijų, o „Aruodai“ galėtų juos retransliuoti, nesisavindami atskirų archyvų ar saugyklų indėlio, bet jį skleisdami. Tinklo idėja tvyro ore, tai rodo ir Rimvydo Laužiko darbai bei projektai, pradėta mokslinių duomenų tinklo „Historius“ iniciatyva, kuri, deja, irgi labai sunkiai skinasi kelią...

Ar kuriamos naujos duomenų bazės naudojasi Jūs sukurtais įrankiais – tezaurais, duomenų bankais, prasminiais žodžiais?

Naudojasi tik tos, kurios vienaip ar kitaip susijusios su buvusiu „Aruodų“ bendradarbių vykdomais projektais. Tai lokalus reiškiny, apsiribojantis Lietuvos literatūros ir tautosakos institutu ir Vilniaus universitetu. Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas naudoja „Aruodų“ tezaurus Lietuvos tautosakos rankraštyno duomenų bazėje.⁶ Archeologai, kurie anksčiau dirbo „Aruoduose“, o VU vykdo projektą „CARARE“, kelia į „Aruodus“ anksčiau vykdyto skaitmeninimo projekto „Archeolitas“ duomenis – šio projekto vykdytojai sukauptė skaitmeninių paveikslėlių kolekcijas, bet jų neaprašė, nesukūrė duomenų

bazės, kur jie būtų prieinami. Dabar tuo aprašymu rūpinasi visai kiti žmonės...

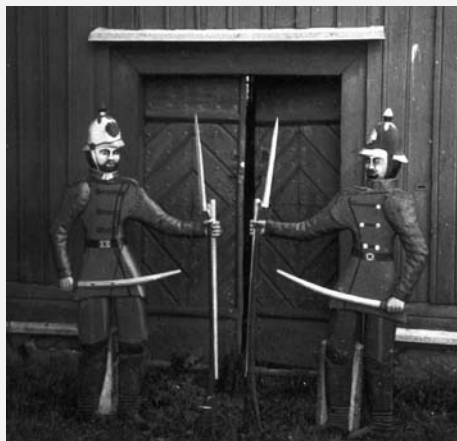
Taigi ketverius metus keturių institucijų kurti „Aruodai“ lieka tarsi be šeimininko – viena vertus, jie atveria visuomenei lituanistikos šaltinius – į aruodą grūdų jau pripilta, kiekvienas iš jo gali semtis žinių, bet lyg ir nėra, kas tuos aruodus saugotų, prižiūrėtų ir toliau pildytų...

Kartais išties apima nusivylimas: atrodo, nieko negali padaryti, po to vėl pradėti galvoti...

Kai 2006 m. projektą baigėme – duomenų bazė buvo sukurta, mes įgyvendinome savo sumanymą – ką žadėjome projekto paraiškoje ir ką norėjome padaryti: visų pirma buvo sukurta pati „dėžutė su stalčiukais“, kurioje buvo galima išdėlioti įvairialypę informaciją, labai išsamiai ją aprašant; tarp atskirų stalčiukų buvo labai daug kryžminių ryšių – kas su kuo susiję; bet kurį stalčiuką atsidarius, buvo galima lengvai pereiti į kitos spintos stalčiukus...

Mums tai pavyko padaryti pagal to meto technines galimybes. Tuomet tokia duomenų bazė buvo originali, buvo naudotasi atviro kodo programine įranga, kurią pasitelkus, sukurta speciali programa būtent šiai „Aruodų“ informacinei sistemai. Taigi mūsų sumanymo įgyvendinimui buvo sukurtas originalus produktas, atitinkantis mūsų, lituanistų, tuometinį supratimą, kaip tie duomenys turėtų būti aprašyti. Jau projekto paraiškoje buvome numatę per vieną vaizdinį (įvairialypių duomenų kompleksą) parodyti, kaip ta sistema gali sklandžiai veikti ir kokios jos galimybės – kaip folkloro, archeologijos, etnologijos, kalbos istorijos duomenys gražiai dera ir gali vieni kitus papildyti. Pasirinkome žirgo vaizdinį. Buvo pateikta labai gražių, įdomių duomenų iš Lietuvos istorijos – pvz., apie žirgų palydas valdovų ir didikų laidotuvėse (Žygimanto Augusto laidojimo ceremonijoje buvo vedama 20 žirgų), lietuviško Vyčio atvaizdų kolekcija, iš archeologijos – duomenys apie žirgų laidojimą kapuose. Iš kalbos – visa rinktinė arklių pavadinimų pagal spalvas ir net arklių tikriniai vardai, iš etnografijos – aprašai apie arklius, vežimus, kitus žemės ūkio padargus, nemažai fotografijų. Folkloro duomenų rinkinys pateikia žirgų mininčias dainas, pasakas, sakmes, mįsles ir tikėjimus. Stengėmės surinkti įvairių rūšių ir žanrų duomenis. Susirinko labai įdomi kolekcija. Norėjome parodyti, kad, įvedus raktažodį, galima lengvai surasti labai daug įdomios informacijos, leidžiančios parengti nedidelį tyrimą – šios medžiagos pakanka suprasti, koks svarbus žirgas mūsų kultūroje.

VAIZDAI

ADRESAS: <http://www.aruodai.lt/paieska2/vaizdas.php?VID=1151&back=home&back=home>

PAVADINIMAS: Mediniai kareiviai prie Kristaus karsto per Velykas

ORIGINALI ANTRAŠTĖ: Mediniai kareiviai prie Kristaus karsto per Velykas.

KLASIFIKACIJA: ETNOLOGIJA | KALENDORINĖS ŠVENTĖS IR MINĖTINOS DIENOS | TRADICINĖS | KILNOJAMOS ŠVENTĖS IR LAIKOTARPIAI | **VELYKOS**

RŪŠIS: FOTONUOTRAUKOS

FIKSUOTOJAS: Vacys Milius

FIKSAVIMO METAI: 1999

IDENTIFIKUOTA FIKSAVIMO VIETA: Notėnai, k., Notėnų sen., Skuodo r. sav., Klaipėdos apskr., Lietuvos Respublika

FIKSAVIMO VIETA PAGAL ŠALTINIŲ: Notėnai, Skuodo r.

ARCHYVINĖ VERSIJA:

IIES (Lietuvos istorijos instituto etnologijos skyriaus rankraštynas), Nr. neg. 89557

DUOMENŲ RINKINYS ARUODUOSE: Kalendorinių papročių nuotraukos (LII fototeka)

©: Sukūrimas: [Vacys Milius](#) Lietuvos istorijos institutas

Iš IS „Aruodai“ vaizdų archyvo.

Baigus projektą, buvo pasirengta tolesniam duomenų kaupimui ir bendradarbiavimui.

2007 m. visi partneriai teikėme naują paraišką, bet ji nebuvo priimta, motyvuojant, jog sistema jau sukurta ir nebėra reikalo tęsti šito projekto – rezultatas tarsi jau pasiektas.

Didžiąją dalį projekto laiko iš esmės užėmė pačios duomenų bazės kūrimas...

Taip, mes ją koregavome visą laiką, nuolatos išryškėdavo, ko trūksta. Vis susidurdavome ir su programavimo klaidomis, nes sistema yra originali, iš pradžių buvo labai daug programinių klaidų, kurios trukdė darbą ir labai jį lėtino. O iš mūsų partnerių informatikų nuolat girdėjome, jog tokios sudėtingos sistemos jie dar nėra matę... Kai po kurio laiko pradėjome aiškintis, kaip būtų galima šią sistemą perkelti į kitą programinę platformą, kiek reikėtų įdėti triūso, suskaičiavome, kad šioje sistemoje yra 2000 laukų, galime tik įsivaizduoti, koks sudėtingas tas aprašas. Kadangi duomenys skirtingi, jiems aprašyti pakanka riboto laukų skaičiaus, bet buvo kuriamos galimybės įvairią medžiagą aprašyti

pakankamai specifiškai, jei to reikalauja vienos ar kitos mokslo šakos nuostatai, poreikiai...

Pabaigus šį etapą, visos jėgos galėjo būti skirtos medžiagos skaitmeninimui. Bet, sukūrus tokią sudėtingą sistemą, šiam darbui reikėtų pasitelkti visą armiją kvalifikuotų tyrėjų – kiek tokie žmonės gali skirti laiko būsimiems tyrėjams, galbūt kitoms kartoms svarbios informacijos aprašams kurti? Kokių reikėtų pajėgų, kad tie darbai judėtų norima sparta?

Galima įvairiai samprotauti. Akivaizdu, kad kruopštus darbas užima daug laiko, bet kruopščiai padaryto darbo dalelė gali būti naudingesnė negu paviršutiniškai aprašytas didelis skaitmeninis masyvas. Tuo metu, kai jau buvo sukurti „Aruodai“, dar ne vienerius metus LMT finansavo projektus, kurie apsiribojo tik paveikslėlių kūrimu – t.y. skenuotų tekstų ar vaizdų kūrimu, kurie guldavo į stalčius ar diskus, bet nebuvo prieinami, nes nebuvo aprašomi jų metaduomenys. Taigi jie nepasiekiami per internetą, ir paieška tokiaame masyve užtrunka taip pat labai ilgai ir nelabai skiriasi nuo popierinių atitikmenų peržiūros, tik prarandamas malonumas rankomis prisiliesti prie rankraščių ar senų fotografijų.

Kita vertus, lituanistai arba kultūros tyrinėtojai vis tiek dirba su šaltiniais ir neišvengiamai susiduria su jų leidyba, klasifikacijomis. Tai rodo ir mūsų institute sukaupti masyvai, didžiulės spintos su tūkstančiais kortelių. Gal tas klasifikacijų laikas jau praėjęs, bet mes niekada nesiliausime skelbti tekstus. O tekstų rengimas spaudai visada suteikia ir naujų idėjų – tai nėra tik teksto perrašymas.

Ir archyvinė duomenų skaitmeninimas vyksta nepriklausomai nuo to, ar „Aruodai“ pildomi, ar nepildomi... Galima galvoti ir apie skaitmeninę prieigą prie jau leidiniuose paskelbtų tekstų. Jei sukeltume į „Aruodus“ 22 „Lietuvių liaudies dainyno“ tomus ir juos aprašytume, informacinės naudos turėtume daugiau nei iš penkiasdešimties tipografinių leidinių. Tų tekstų turinys būtų visiškai kitaip pasiekiamas, o vidiniai ryšiai tarp tekstų leistų jį daug giliau suvokti.

Tuo galime įsitikinti ir naudodamiesi neseniai pradėjusia veikti Lietuvos virtualia biblioteka⁷, teikiančia mums kokybišką informaciją – pagal prasminį žodį ieškodami kokio mokslinio straipsnio ar knygos, gauname visą jų sąrašą, taip pat ir kitų pasiūlymų: štai atrandu man reikalingą Viktorijos Daujotytės straipsnį, o šalia siūloma atkreipti dėmesį ir į kitus jos straipsnius. Įvedus prasminį žodį – vietovardį, tuojau pat pasiūlomos ir tą vietovardį mininčios knygos, kitos publikacijos.

Taip keliaudamas po jau skaitmeninių leidinių masyvą, gali rasti tai, ko galbūt nesitikėjai. Tai rodo tokios paieškos nepaprastą efektyvumą – kruopščiai aprašytas nedidelis masyvas išties yra žymiai vertingesnis už milijoną kortelių ar tūkstančius puslapių, kurių informacija mums uždara, kol knygos ar rankraščių medžiagos neperskaitome, neperverčiame kartotekos.

Skaitmeninės duomenų bazės gali ir pagilinti, ir pagreitinti tyrimą. Puikus pavyzdys – J. Basanavičiaus tautosakos biblioteka. 15-a jos tomų išėjo kaip knygų serija, iš jų 13-a tomų – tautosakos tekstų knygos. LLTI projekto „Skaitmeninė J. Basanavičiaus tautosakos biblioteka“ vykdytojai, vadovaujami pasakų tyrinėtojos Jūratės Šlekonytės, sukėlė šios unikalią bibliotekos tekstus į „Aruodus“. Darbo sąnaudos buvo nemenkos – trejus metus apie 10 žmonių, galintys šiam darbui skirti 3–4 valandas per dieną, šiuos tekstus ir su jais susijusius duomenis iš L. Saukos ir K. Aleksyno parengto leidinio kėlė į „Aruodus“. Kiekvieno teksto aprašymas užėmė daug laiko, jis buvo peržiūrimas dviejų žmonių – vienas įkelia tekstą, o kitas jį tikslina, komentuoja, aiškina papildomą informaciją. Duomenų masyvą sudarė apie 7 tūkst. vienetų – nuo pasakų, dainų iki mįslių, patarlių ir užkalbėjimų. Tai nėra didelis skaičius – per trejus metus didelis projektas padaro lyg ir nedidelį darbą, juk knygos jau parengtos, tekstai suredaguoti, bet dabar, kai ko nors prireikia iš pasakojamosios tautosakos, išsyk tikriname suskaitmenintą „J. Basanavičiaus biblioteką“ – tai mūsų aukso fondas ir čia informaciją randame labai greitai ir lengvai, ir ji aktuali visiems. Tad J. Basanavičiaus tautosakos biblioteka šiuo metu tapo svarbiausiu pasakojamosios tautosakos šaltiniu.

Taigi kruopščiai parengtas darbas gali būti daug kartų vertingesnis nei greitai suskaitmenintas didelis informacijos kiekis. Mes nebijome to lėto ir kruopštaus darbo, nes tai atsiperka. Mums, kaip informacijos vartotojams, kaip tyrinėtojams, apskritai kaip žmonėms, kurie nori kažką sužinoti apie savo kultūrą.

Vis dėlto kaip įsivaizduoti idealų modelį – kaip toks darbas galėtų vykti toliau...

Dėl tautosakos tekstų – mes kalbamės, tariamės su kolegomis, nors šiuo metu tai dar tik svajonės – galėtume pereiti nuo tradicinių leidinių, kuriuos dabar rengiame, prie šaltinių pateikimo internete – t.y. internetinių publikacijų, pagal kurias galėtų būti rengiamos ir knygos.

O šaltinius, kuriuos anksčiau esame parengę, labai reikėtų kuo greičiau perkelti į skaitmeninę terpę, kur jie būtų skaitomi ne tik kaip elektroninės knygos, bet ir

aprašyti pagal tinkamus metaduomenų standartus. Tai leistų mums įvairiais pjūviais matyti visą folkloro masyvą, ir ne tik folkloro, bet ir etnologinį, kultūrinį. Man atrodo, kad tai nepaprastai prasmingas darbas, ir tos pastangos, kad ir kokios būtų didelės, vis tiek atsiperka – ne ekonomine, o informacine prasme.

Internetinė erdvė atrodo visiems pasiekiamo ir amžina, bet kiekviena duomenų bazė iš tiesų saugoma konkrečiame serveryje. „Aruodai“ buvo kuriami keturių institucijų, kas jais galėtų rūpintis šiandien?

Čia galime pritaikyti skirtingus kriterijus duomenų ir metaduomenų atžvilgiu – atskirose institucijose galėtų būtų savos sistemos, o viena jas jungtų į tinklą. Tinklo idėja labai svarbi, bet reikia sistemos, kuri leistų tuos duomenis sutraukti į vieną masyvą. Gal vartotojui net nėra taip svarbu, ar tie duomenys jį pasiekia iš LLTI, ar iš Istorijos instituto, ar iš kažkur kitur.

Kaip tai įgyvendinti? Buvo visokių svarstymų. Iš pradžių galvojome, kad tai galėtų būti kažkokia nacionalinė tarnyba, kuri galėtų surinkti iš įvairių institucijų duomenis ir juos rodyti, o kiekviena atskira institucija juos saugotų pas save. Bet naujos tarnybos kūrimas visada problemiškas – valstybinė institucija reikalautų iš valstybės tam tikrų investicijų, be to, svarbu, kad ta institucija netaptų tik valdiška įstaiga, kuriai visai ir nerūpėtų suplaukiantys kultūros duomenys, kad jie netaptų tik gigabaitais, megabaitais ir kitais ataskaitoms svarbiais skaičiais, svarbu, kad išliktų pasiryžimas ir noras tą sistemą kurti žmogui, kuris nori tuos duomenis pasiekti, matyti, girdėti.

Kita idėja gal realesnė – galbūt „Aruodai“ galėtų keisti profilį ir labiau orientuotis į visuomenę, pabandyti atlikti funkciją, kurios neatlieka jokia valstybinė institucija – bandyti gauti iš žmonių jų archyvuose ar atmintyje, jų senuose fotoalbumuose saugomą informaciją. Matome tokių pavyzdžių ne tik iš „Vikipedijos“, bet ir iš socialinio tinklapio „Facebook“ puslapio „Lietuva senosiose fotografijose“, į kurį žmonės labai noriai kelia savo fotografijas, o kiti jas peržiūri, komentuoja, nes visiems labai įdomu.

Bet tokie iš pavienių žmonių ar nedidelių organizacijų gaunami duomenys taip pat reikalautų kruopštaus peržiūrėjimo, tikrinimo, koregavimo ir tik po to būtų publikuojami internete...

Išlieka ir tinklo idėja – kad „Aruodai“ būtų, kaip pasakytų Rimvydas Laužikas, vienas iš tinklo mazgų, kuris keistųsi informacija su kitomis institucijomis, kitomis informacinėmis sistemomis.

Labai svarbu pasakyti, kad tai, ką jau turime sukūrę, ir ką dar galėtume sukurti, tas programos, kurios leistų talpinti duomenis, galėtų naudoti bet kuri institucija – ar ji būtų valstybinė, ar privatus muziejus, ar asmuo...

„Aruodų“ iniciatyva iš pat pradžių buvo susijusi su laisvos prieigos programų iniciatyvomis idėjine prasme, ir ta pozicija nesikeičia. Tai, ką mes sukuriame, ką finansuoja valstybė arba ką sukuria patys žmonės, turi būti atvira. Ir mūsų sistema atvira, ir turėtų teikti naudą tiek savo duomenimis, tiek instrumentais. Ir jeigu nusišypsos laimė, galbūt mes rasime tokių partnerių, kurie mums padės tą idėją tęsti ir gražinti duomenis tiems, iš kurių jie buvo gauti, gražinti laisvai, už dyka, kaip dovaną, kaip atsilyginimą...

Parengė Saulė MATULEVIČIENĖ

NUORODOS:

1. LAUŽIKAS, R., VISILIŪTĖ, I., RAČKAUSKAITĖ, N., ZABLOCKIS, S., ZUBINAS, M., „Kultūros paveldo ir lituanistinių mokslo duomenų skaitmeninimas Lietuvoje: 2011 metų situacija“, 2011 (mašiniškai).
2. VAITKEVIČIENĖ, D. *Lietuvių užkalbėjimų šaltiniai*: Elektroninis sąvadas, [CD-ROM], Vilnius: LLTI, 2005.
3. „Lietuvių patarlės ir priežodžiai: elektroninis sąvadas <<http://www.aruodai.lt/patarles>>
4. ŠAKNYS, Ž., ŠIDIŠKIENĖ, I., SAVONIAKAITĖ, V., ŠAKNIENĖ, R., SVIDINSKĖ, D., „Lietuvos etnologijos šaltinių klasifikacija. Iš: *Liaudies kultūra*, 2005, nr. 1, p. 14–27.
5. Knygadvaris: skaitmeninė Jono Basanavičiaus tautosakos biblioteka <<http://www.knygadvaris.lt>>
6. Lietuvių tautosakos rankraštyno duomenų bazė <<http://www.tautosakos-rankrastynas.lt>>
7. Lietuvos virtuali biblioteka <<http://www.lvb.lt>>

Opening the “Granaries” of Lithuanian Heritage

This interview with Lithuanian literature and folklore researcher Dr. Daiva VAITKEVIČIENĖ is meant to present the Lithuanian heritage information system *Aruodai* (“granary”). This project brought together representatives of various disciplines of Lithuanian science – folklorists, linguists, ethnologists and historians – for the creation of an integrated, multi-dimensional data-linking database. In 2003–2006, unique instruments were created, necessary for the digitization of this scientific data: a systematic keyword registry, personality bank, geography bank, thesaurus of terms, and others; the database began to fill up. However, further work was no longer funded, the innovative initiative wasn't evaluated, so today *Aruodai* is supported only thanks to other folklore digitization projects and private initiatives. Digitization of Lithuanian scientific data has been carried out in Lithuania for more than 15 years. During that time, close to 100 different IT infrastructures were created. In 2011 we had 87 active (or under construction) Lithuanian heritage and scientific data digital databases. Compiled by Saulė MATULEVIČIENĖ